3-ma’ruza **Ms.PowerPoint, Multimedia dasturiy ilovalari bilan ishlash. FotoShOUPRO, SmartDraw, onlayn Prezi dasturiy ilovalardan foydalanish.**

Kalit so‘zlar: *multimedia, multimedia texnologiyalari, vizual effektlar, audio va videokiritish, immersivlik, interfaollik.*

Multimedia *(lotincha – ko‘p va – vositachi bo‘lmoq)* – kompyuterning matn, grafik, tovushli va videoma’lumotlar bilan ishlashga imkon beruvchi qurilmasi. Ana shunday qurilma o‘rnatilgan kompyuter multimedia kompyuter deyiladi.

Hozirda deyarli barcha kompyuterlar multimedia qurilmalar bilan ta’minlangan. Bularga SE-KOM, SE-K\U kompakt disklarini o‘qiydigan disk yurituvchi qurilmalar, tovush platalari, videokartalar va boshqalar kiradi. Keyingi vaqtlarda multimedia qurilmalar standartiga grafik tezlatgichlar va katta hajmli universal kompakt disklar ham qo‘shildi.

Sifatli multimedia ilovalari ishlab chiqishga yo'naltirilgan turli-tuman, bir-biridan farqli texnologik usullar mavjud. Ushbu ilovalarni yaratish va ulardan foydalanishda bir qator asosiy texnologik tavsiyalarga amal qilish kerak. Multimedia ilovalarini yaratish uchun asos sifatida materialni elementlarga bo'lish va ierarxiya tarzida ko‘rgazmali ravishda taqdim etishga asoslangan holda tizimlashtirish usulini o'zida mujassam etgan materialni qamrab olish modelini olish mumkin. Multimedia ilovasini loyihalashda quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

- material mazmunini aniq belgilash;
- mazmunni ko'rgazmali, aniq va ochiq tarzda taqdim etish;
- multimedia ilova komponentlari tarkibini aniqlash.

Multimedia ilovalarining quyidagi turlari mavjud:

- prezentatsiyalar;
- animatsion roliklar;
- o‘yinlar;
- videoilovalar;
- multimediali galereyalar;
- audioilovalar;
- web uchun ilovalar.

Quyida multimedia ilovalari haqida ma'lumot berilgan:

Taqdimot *(ing. presentation*) – ma'lumotni audiovizual vositalar yordamida ko'rgazmali taqdim etishdir. Unda animatsiya, grafika, video, musiqa va tovushlar birga uzatiladi o'zida mujassam etadi. Ular syujet, ssenariy va strukturaga ega bo'lib, chiziqli tarzda namoyish qilinadi.

Animatsion roliklar. Animatsiya – multimediali texnologiya; tasvirning harakatlanayotganligini ifodalash uchun tasvirlarning ketma-ket namoyishi. Tasvir harakatini tasvirlash effekti sekundiga 16 ta kadrdan ortiq videokadrlarning almashinishida hosil bo'ladi.

O‘yinlar. O'yin dam olish, ko'ngil ochish ehtiyojlarini qondirish, organizmdagi zo'riqishni yo'qotish hamda ma'lum malaka va ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan multimedia ilovalaridandir.

Videoilovalar – harakatlanuvchi tasvirlar ishlab chiqish texnologiyasi va namoyishi. Video tasvirlarni o'qish qurilmalari – videofilmlarni boshqaruvchi dasturlar.

Multimedia-galereyalar. Galereyalar – tovush jo'rligidagi harakatlanuvchi suratlar to'plami. Audioilovalar. Tovushli fayllarni o'quvchi qurilmalar – raqamli tovushlar bilan ishlovchi dasturlar. Raqamli tovush– bu elektrik signal amplitudasining diskret sonlar bilan ifodalanishi.

Web uchun ilovalar – bu alohida veb-sahifalar, uning tarkibiy qismlari (menyu, navigatsiya v.b.), ma'lumot uzatish uchun ilovalar, ko'p kanalli ilovalar, chatlar va boshqalar.

Multimedia ilovalari yaratish texnologiyasini o'rganishda ularning qanday yaratilishini ifodalovchi ssenariy ishlab chiqiladi. Har bir multimedia ilovasi alohida tarkibiy qismlar *(turli mavzular, mantiqiy bo'laklar)*dan tashkil topadi. Multimedia ilovalarini yaratish quyidagi jarayonlarni o'z ichiga oladi:

- yaratilayotgan multimedia ilovasi uchun mavzu tanlash, ish maydonini belgilash (masshtab va fon);
- kadrlar, qatlamlardan foydalanish;
- turli shakllar simvollarini yaratish;

- dasturlash tilida o'zgaruvchilar kiritish va skriptlar yozish;
- tovushli fayllar bilan ishlash;
- matn qo'shish;
- effektlar yaratish;
- rasmlardan foydalanish va import qilish;
- kutubxonadagi tayyor komponentlardan foydalanish;
- navigatsiyani yaratish;
- matn razmetkasi tillari va skriptlash tillaridan foydalanish.

Multimedia ilovalarini ishlab chiqish bir necha bosqichda amalga oshiriladi, ulardan asosiylari quyidagilar:

1. Rejalashtirish;
2. Elementlarni ishlab chiqish;
3. Dasturiy ta'minot;
4. Tekshirish;
5. E'lon qilish;
6. Reklama;
7. Kuzatuv.

Ushbu ishlarni bosqichma-bosqich ko'rib chiqamiz.

Rejalashtirish. Rejalashtirish jarayonida o'quvchilarning erishishi lozim bo'lgan ta'lim natijalari, interfeys qanday bo'lishi kerakligi haqidagi masalalar ko'rib chiqiladi. Ushbu bosqichida quyidagi savollarga javob topilishi kerak:

1. Multimedia ilovasi nima uchun mo'ljallangan?
2. Multimedia ilovasi qaysi auditoriyaga yo'naltirilgan?
3. Multimedia ilovasiga qanday ma'lumot joylashtiriladi?
4. Auditoriya *(foydalanuvchilar)* bilan qaytaaloqa qay tartibdaamalga oshiriladi?

Elementlarni ishlab chiqish. Ushbu bosqichda multimedia ilovasini dasturiy mahsulot sifatidaamalga oshirish ishlari bajariladi. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Navigatsiya tizimini ishlab chiqish.

2. Taqdimot uchun WEB sayt yoki slaydlarning dizaynini ishlab chiqish *(multimedia ilovalarini joriy etishning har ikki holati uchun ham keyingi o'rinlarda "sahifa" deb yuritiladi).*

3. Sahifalarni to'ldirish uchun matn va ko'rgazmali materiallarni tayyorlash (jadvallar, grafiklar, rasmlar va boshqalar). Dasturiy ta'minot. Ushbu bosqich multimedia ilovasi sahifalarini yaratishni o'z ichiga oladi. Tekshirish. Multimedia ilovasini yaratishning asosiy bosqichlaridan biri uni tekshirish hisoblanadi. Tekshirish jarayonida multimedia ilovasining to'g'ri ishlashi tekshiriladi, jumladan:

- Gipermurojaatlarning to‘g‘ri ishlashi.
- Matn va ko'rgazmali materiallarda xatolarning mavjud emasligi.
- Multimedia ilovasi sahifalari bo'ylab navigatsiyaning qulayligi.
- Pochta va boshqa shakllarning to‘g‘ri ishlashi *(WEB -sayt uchun)*.
- Grafik fayllarni yuklashning to'g'riligi *(WEB -sayt uchun)*.
- Saytning turli brauzerlarda to'g'ri ishlashi *(WEB -sayt uchun).*

Multimedia yaratish uchun dasturiy ilovalar

Multimedia mahsuloti yaratish uchun quyidagi instrumental vositalarni jalb qilish mumkin:

FotoShOUPRO;

SmartDraw;

Onlayn Prezi.

MS. PowerPoint dasturining iSpring ilovasi va boshqa shu kabi maxsus dasturiy mahsulotlar. MS. PowerPoint dasturining iSpring ilovasida dasturlar ancha oson yaratiladi, lekin ular unchalik universal emas, qo'llanilgan instrumentlar imkoniyatlari cheklangan bo'lsa-da, malakali foydalanuvchilar bunday instrumental vositala yordamida ishlay oladilar. Multimedia mahsulotlari yaratishda dasturlarning quyidagi imkoniyatlaridan foydalaniladi:

- Macromedia Director – taqdimot va multimedia mahsulotlari yaratishga xizmat qiladi. Ushbu dastur MMX-texnologiyalar bilan ishlaydi va tugmalar, slaydlar, klip va animatsiyalar bilan ishlashga imkon beradi;

- Macromedia Flash, Adobe Flash - ob'ektlarning ikki xildagi animatsiya yaratish imkonini beradi (Shape va Motion), "tools" asboblar paneli orqali vektorli va rastrli grafika bilan ishlaydi, vaqt bo'yicha jarayonlarni "layer" larda tashkil qilish uchun "timeline" asbobiga ega. Dasturiy mahsulotlar swf, exe, html, jpg va boshqa formatlarda saqlanishi mumkin;

- Formula Graphics Multimedia System – interfaol rejimda ishlovchi multimedia dasturlarini tayyorlashni ta'minlaydi. - Multimedia loyihalarni ishlab chiqish uchun Microsoft Office dasturlaridan foydalanish mumkin. Bunda ma'lumotlar bazasini MS Access, animatsiya effektlari va taqdimotlarni MS PowerPoint dasturlarining iSpring ilovalarida yaratish mumkin.

PhotoSHOW PRO dasturining asosiy xususiyatlari

PhotoSHOW PRO – bu professional darajada ishlash imkonini beruvchi qulay muharrirdir. Ushbu slayd-shou dasturini istalgan kishi osongina o‘zlashtirib olishi mumkin, bu yerdagi barcha sozlamalar juda sodda va foydalanish uchun uchun juda qulaydir. Har bir foydalanuvchi uchta oddiy qadamlar bilan fotosuratlar yordamida to‘liq huquqli video mahsulotlarni yaratishi mumkin.

PhotoSHOW PRO loyihangizda istalgan fayllardan foydalanish imkonini beradi - fotosuratlar, Internetdagi rasmlar, videolar, clipartlar, giflar. Element qo'shish uchun uni slayd paneliga sudrab olib boring. Foto slayd-shouni samarali boshlash uchun dastur katalogidagi jonlantirilgan sarlavhalar va ekran saqlovchilaridan foydalaning. Agar xohlasangiz, bitta fotosuratlar ko'rinishini dinamik va rangli kollajlar bilan suyultirishingiz mumkin.

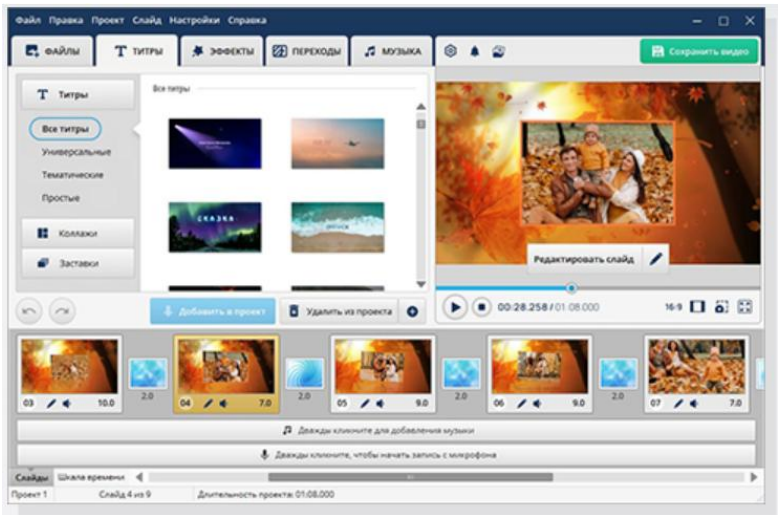

Animatsiya effektlardan foydalanish. PhotoSHOW PRO yordamida turli xil mavzularda 250 dan ortiq minimalistik va murakkab, klassik va 3D, universal va tematik tayyor animatsiya ishlanmalaridan foydalanishga zamin yaratilgan. Slayd muharririda ajoyib ko‘p qatlamli kompozitsiyalar yaratish va har bir qo‘shilgan element uchun animatsiyani qo‘lda sozlash imkoniyati yaratilgan.

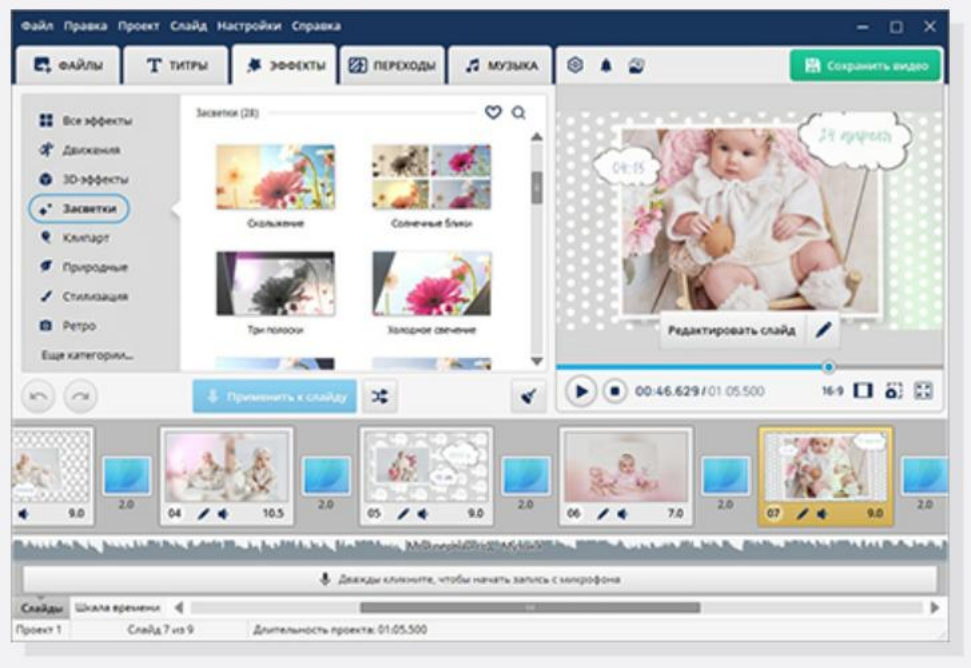

Musiqali ma’lumotlardan foydalanish.

PhotoSHOW PRO yordamida videomahsulotlar foylanish imkoniyati mavjud. Slayd-shou dasturining audio kutubxonasi turli janr va yo‘nalishdagi 300 dan ortiq treklarni o‘z ichiga oladi. Quy yoki mikrofondan foydalanib ovozli sharhlar qo'shish, shuningdek, barcha yuklab olingan yoki yozib olingan treklarni tahrirlash imkoniyati ham mavjud.

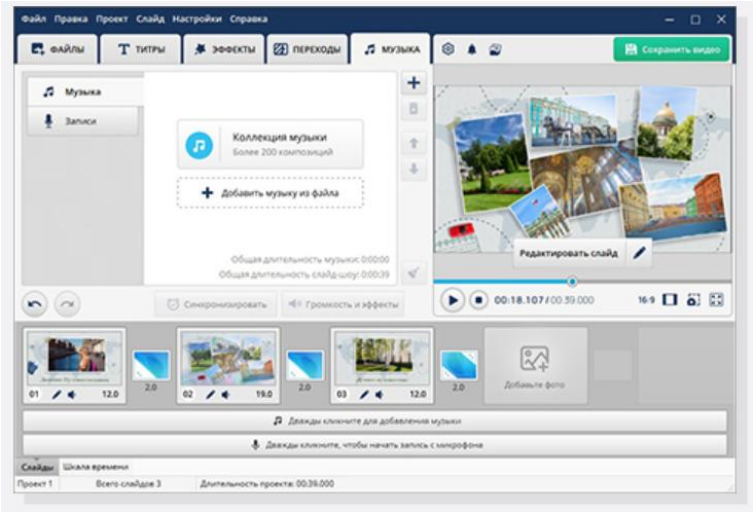

Smartdraw dasturining asosiy xususiyatlari

Vazifangizni rejalashtirish tartibli fikrlar va yorqin rejalarni o'z ichiga olishi kerak. Buni qilish juda muhim, ayniqsa biz mijozlarimiz uchun biznes yoki loyihani yaratishni rejalashtirganimizda. Turli xil kontseptsiya xaritalari, diagrammalar va diagrammalar biz foydalanishimiz mumkin bo'lgan ajoyib ingl. Ajoyib SmartDraw bizga rejani yaratish va vizual tasvirlarga qo'yishda yordam berish uchun mavjud. Ushbu dasturiy ta'minot ajoyib, ayniqsa bizning rejalarimizni ifodalovchi ulkan belgilar va panellarni taklif qilishda. SmartDraw-ning moslashuvchanligi ko'plab foydalanuvchilar undan uzoq vaqt davomida foydalanishining asosiy sabablaridan biridir.

Shunga muvofiq, ushbu maqola mavjud, chunki biz sizga dasturiy ta'minot haqida ko'proq ma'lumot olishga yordam berishni xohlaymiz. Biz sizga SmartDraw haqida bilishimiz kerak bo'lgan asosiy ma'lumotlarni ko'rsatamiz. Bundan tashqari, biz sizga vizual tasvirlar uchun turli hujjatlarni yaratishda qanday foydalanishni o'rgatamiz. Va nihoyat, biz buning uchun eng yaxshi alternativani ham tayyorlaymiz. Ko'proq vaqt talab qilmasdan, bu erda eng yangilanganlar **SmartDraw sharhlari**.

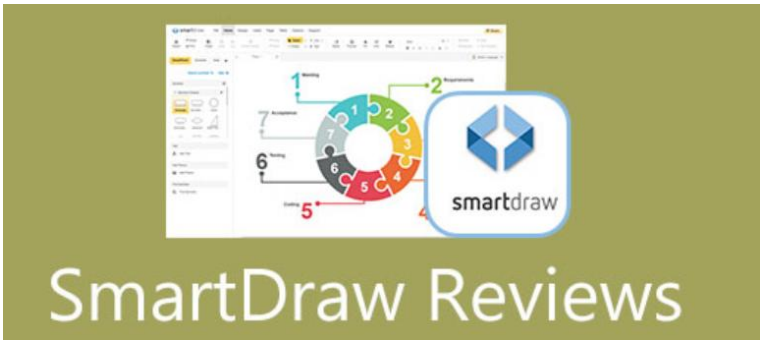

SmartDraw alternativasi: MindOnMap.

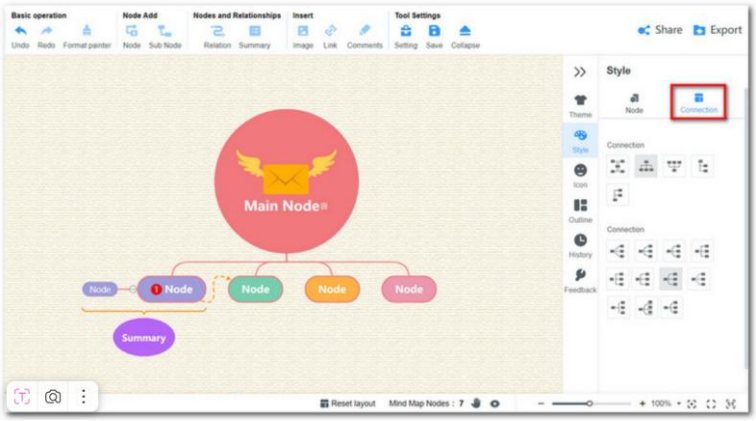

MindOnMap qimmatli bepul internet vositasidir. Agar siz o'qish va ish kabi turli sabablarga ko'ra turli xil xaritalarni yaratishda yangi bo'lsangiz, buni e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Siz foydalanishni o'rganishingiz mumkin MindOnMap tez, chunki u intuitiv interfeys va foydalanuvchilar uchun qulay xususiyat piktogrammalariga ega. Ushbu element foydalanuvchiga diagrammalarni oqim diagrammasi kabi muammosiz yaratish imkonini beradi. Bundan tashqari, asbobning imkoniyatlari juda keng qamrovli va ko'plab mutaxassislar uchun mos keladi. Boshqa tomondan, onlayn vosita sizga turli xil MindOnMap shablonlaridan foydalanish imkonini beradi. Ushbu andozalar ko'p vaqt talab qilmasdan xaritalar yaratish uchun qulaydir.

Bundan tashqari, MindOnMap turli xil qiziqarli va jozibali komponentlarni o'z ichiga oladi, ular sizning diagrammalaringiz, diagrammalaringiz va vizual tasvirlaringiz jozibadorligini oshiradi. Siz MindOnMap-dan bayroqlar va belgilar kabi postlaringizga kulgichlar qo'shish, oqim diagrammangiz uchun noyob mavzuni tanlash va oqim diagrammangiz dizaynini shaxsiylashtirish uchun foydalanishingiz mumkin. Haqiqatan ham, MindOnMop SmartDraw-ga ajoyib alternativ bo'lishi uchun ikki barobarga joy yo'q. Biz tugaydigan bo'lsak, bu uning foydalanuvchilarga qulay, ammo kuchli xususiyatlari tufayli mumkin.

Prezi onlayn dasturiy ilovadan foydalanish

Prezi - bu slaydlardan to‘g‘ridan-to‘g‘ri foydalanishdan farqli o‘laroq (PowerPoint)? chiziqli bolmagan taqdimotlar yaratish imkonini beruvchi onlayn dasturiy ilovadir. Qisqa vaqt ichida Prezi yordamida taqdimot yaratish uchun ushbu ma’lumotlarga amal qiling.

Prezi web-saytiga tashrif buyuring. Prezida faoliyat ko‘rsatish aksariyat vaqtda onlayn muharrirda amalga oshiriladi. Taqdimotlar bulutda saqlanadi va Internetga ulangan istalgan joydan foydalanish imkoniyati yaratilgan. Ro'yxatdan o'tish paytida bir nechta variantlarni tanlash mumkin:

Taqdimot. Bu oz miqdorda onlayn xotiraga ega bo‘lgan asosiy a’zolik elementi. Ushbu akkauntda yaratilgan barcha taqdimotlar hamma uchun ochiq va ularni har kim ko‘rishi mumkin. Bu ta'lim taqdimotlari uchun ideal sharoitdir.

Enjoy. Bu o‘z boshlang‘ich narxiga ega bo‘lgan pulli a’zolik. Bu yerda foydalanuvchiga ko‘p joy ajratilgan bo‘lib bo‘lib, o‘z logotipingizdan foydalanishga imkon yaratilgan.

Microsoft PowerPoint dasturi

Microsoft PowerPoint дастури – universal, imkoniyalari keng bo’lgan, ko’rgazmali grafika amaliy dasturlari sirasiga kiradi va mant, rasm, chizma, grafiklar, animatsiya effektlari, ovoz, videorolik va boshqalardan tashkil topgan slaydlarni yaratish imkonini beradi.

Slayd – ma’lum bir o’lchamga ega bo’lgan muloqot varaqlari hisoblanadi. Unda biror maqsad bilan yaratilayotgan namoyish elementlari joylanadi.

Slaydlar ketma-ketligidan iborat tayyor ko’rgazmani kompyuter ekranida, videomonitorda, katta ekranda namoyish qilish mumkin. Ko’rgazmani tashkil qilish – slaydlar ketma-ketligini loyihalash va jihozlash demakdir.

Taqdim etish axborot texnologiyasining samaradorligi ko’p jihatdan taqdim etuvchi shaxsga, uning umumiy madaniyati, nutq madaniyati va xokozolarga bog’liq ekanligini ham unitmaslik lozim.

PowerPoint dasturi MICROSOFT firmasining WINDOWS qobig'i ostida yaratilgan bo'lib, ushbu dastur prezentatsiyalar (taqdimot qilish, ya'ni tanishtirish) bilan ishlash uchun qulay bo'lgan dasturiy vositalardan biridir. Bu dastur orqali barcha ko'rgazmali qurollarni yaratish va ba'zi joylarda esa ma'lumotlar bazasi sifatida ham qo'llash mumkin. Ayrim xollarda bu dasturdan multmedia vositalarini boshqarish va ularni qo'llab namoyish etuvchi qurilmalarga yuborish vazifalarini ham bajarish mumkin. Dasturdagi asosiy tushunchalar bu slayd va prezentatsiya tushunchalaridir.

Prezentatsiya *(taqdimot)* – yaratilayotgan slaydlar turkumi va uni namoyish etish uchun beriladigan fayl nomi. Masalan: Prezentatsiya 1 - PowerPoint dasturi ochilganda, sarlavhalar qatorida paydo bo'lib, yaratilayotgan taqdimotning ayni vaqtdagi nomi hisoblanadi. Bu nomni keyinchalik o'z xoxishingizga ko'ra almashtirishingiz mumkin.

Slayd (ing. slide) – shaffof asos (shisha plastinka yoki plyonka)ga tushirilgan oq-qora yoki rangli fotografik tasvir.

Taqdimot slaydlari - bu matn va grafik ma'lumotlar joylashtirilgan loyiha ramkasi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Валгина Н. С. Теория текста. Учебное пособие. – М.: Логос, 2003. – 173 с.

2. https://www.calameo.com/books/001913297480e04cfca00. Учебник по Prezi.

3. Nazarov I.U. Ta'limda axborot texnologiyalari 1 va II – tomlar. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarining barcha ta'lim yo'nalishlari uchun.. T.: Adabiyot uchqunlari nashriyoti – 2019. – 363 b.

4. Назаров И.У. Информационные технологии в образовании. Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. Т.: Lesson Press – 2020. – 417 с.

5. https://fotoshow-pro.ru/tutorial.php. Учебник по работе в программе ФотоШОУ PRO.

6. https://www.ispring.ru/ispring-quizmaker.

7. Давудов М.Г., Чепикова В.Н., Халимон Д.А. Технология подготовки презентации в Microsoft PowerPoint 2010. учебное пособие / Краснобородько - С-Пб.: СПбГТИ(ТУ), 2014. – 65 с.